

Qauyihaivlutik Nunallaani

Nunavunmi:

Ikayuutikhaq Nunallaani Qauyihaiyuni
Uyaraqhiurnirmut Uyaraqhiurtinullu

ᐱᓄᓕᓐᓇᓇᓇᓇᓇᓇᓇᓇ ᐃᓄᓇᓇᓇᓇᓇᓇᓇᓇ
Pivalliyuliyikkut Ingilrayuliyitkullu
Department of Economic Development & Transportation
Ministère du Développement économique et des Transports

Kavamanga Nunavut piyumayut naguuyunik ikayuutikhanik pivalliatjutigiyanit Nunavunmiutanut. Parnautit, una Nunavunmi Uyaraqhiurnirmut Uyaraqhiuqtinullu Qanuriliurutikhaq, havaktikiltangit Kavamanga Nunavut maliktakhaliurianginni ihuaqhiyuumilugillu tuhuaqtitjutinut nunallaani, kavamatkuni, havakviuyunilu. Havaqatigiiktarlutik uqaqatigiiklutiklu ilauqatigiiktut, pivikhanit pivallianirmut ikayuutauhunguyut inungnut Nunavunmi.

Taiguarungni una titiraqhimayuq imaa ittungnaqhiyuq ilvit uyaraqhiutuni havakviinniittutit imaalu ihumavlutit havakniaqumik havaktauyakhanut Nunavunmi. Una titiraqhimayuq kangikhitjutiginiaqtat, naguuyunik

uqaqatigiimayut qauyihainirmut nunagiya. Taiguaffaaqlugu, tutkuklugu tiguinariaqlugu. Havalirupkit pinahuaqtangnik, taiguaklugu inirhimayuq Ikayuutikhaq uumunga Nunallaani Qauyihainirmut tahapkununga Uyaraqhiurnirmut Uyaraqhiuqtinullu. Una ikayuutikhaq pihimangittuq ilaulugu maligakhanut piyakhangnut; kihimi piyomagumik piinnarialgit naunaitkutakhanik tunihilitik maligaliurutinut havakviinnik,

nunallaani nappakhimayut qauyihainirmullu ihuatqiyat piyaanginni Nunavunmi.

Ukuat ihuaqtut pitquyauhimayut pihimayut uqaqhimmaakpaktunit nunallaani havakviinni naunaikhugitlu takuyumayanginnik tikittumayanginniklu ilaugaangamik qauyihaiyuni hulilukaaqhutik.

HUNAT AALLANGAYUT NUNAVUNMIT?

Pitquhirmut

Nunavutip pitquhiit ittuq inungni ukiuqtaqtumilu ayuiqhimayainut. Ilangit nunallaamiutat kangikhihimayut uyaraqhiurnirmut. Kangikhitjutikhaq havaktauyanut

ikayuutiginiaqtait ilanginnut. Ilihimayakhauyuklu amihut nunallaamiittut atauhiqmik uqauhiqaqtut Inuktitut Inuinnaqtunluuniit uqaqpakhutik. Taimaa numiqtiriyakhat titirqat uqaqtikhaqaqtukhallu tuhaqtittinahuaraangamik.

Maligakhat

Nunavut piqaqtuq atauhiqmik, ihuarhihimayumik nunataarutimik. Una Nunavunmi Angiqatigiigut Nunataarutinut (NLCA) Ikayuutait havakvingnut maligaliurutinullu nunani havakviginiaqtangnik. Naunaiyaklugu.

Aullaqatarnirmut

Aullariami Nunavunmi akituyuq. Naunaikhilutit manii atuuqtakhangnut ukiounganut ihuarhilugit akikhainut, hilaklunirmullu. Piyumangitait naunaikhimaittit akiligakhat ihuirutigilugit pinahuaqtangnut.

Nunallaami Ikayuutikhat

Atauhiq ihuaqtuq pitaaqtangni aullaqtiharaangavit paqittilitut nunallaami havaktikhamik uqaqvigivikhat havakviknit nunallaamut. Álkyurtaaguknaqhiyut aallanik piyakhanut ukuninganut:

- Naunaiklugit inuit takuyakhatit;
- Naunaiklugit aallatqiinik pitjutikhanik katimaqatigiyanit nunallaamiutanik;
- Ihuaqhilugit upalungaiyautikhat;
- Ikayuutikhanik naunaikhilutik ihumagiyaayanut tahapkununga nunallaamiutanit piqaqqata havaktautjutigiyaaffingnik.

Qauyihaitjutikhanut

Nunavutip nunallaangit mikiyut imaalu ittungnaqhiyut avaliittutik piyughat nunallaami. Uukturungnaqhiyutitlu tuhaatkuvlugit nunallaamiutanit aallallu havaktangnut piyunut aallanullu havagumayanginnut. Naunaiklugu huliyaaqhainut nunallaami upalungaiyaklutillu talvanga.

NAGUUYUT ILIHIMAYAANGINNI:

Una Nunavunmi Angiqatigiigut Nunataarutinut pipqaqpagaait uyaraqhiuqtinut qauyihapqaqhgut. Kihimi ilihimalugu, ilaupkklugit nunallaat ihuaqtuq havaqatigiigutikhaqaqnirmut

NAGUUYUT ILIHIMAYAANGINNI:

huaqtumik pilugu, aullaqirutaanit, hakugikhiyuumitjut tunngavikhamik havaktaulaktitlugu.

KITKUT INUIT TAHAPKUNANIITTUT NUNAVUNMI NUNALLAANI?

Atauhiq hivulliqmik takuniaqtatit una Nunavut piqaqtuq ikittunik katimaviinnik aallangavlutik nunamit. Piqaqtuq, taimaa, una Kavamanga Nunavut havakviinnitlu havaktiit nunallaani, ukuatlu haamlitkut. Ukuatluittut Aviktuqhimayuni Inuit Katimayit (RIA) ukuatlu Annguhiqiyitkut Katimayit (HTO). Naunaikhilugit kinauyaaqhainut hulivagianginullu. Ukuat katimayit ikayuinnariaqaqtut ilingnik havaqatigiingni nunallaami.

Nunallaami kavamaliqiyit

Ukuat ilauyut amihut havakviuyut nunallaami:

- munaqhiliqvikmi
- havaktiit
- iliharviit
- paliihimat
- nunallaami igluliqiyit katimayit
- annguhiqiyit
- ikayuuhiaqtit
- nunallaami
- piangaiyarniarnirmut havaktiit
- Kavamatkut ikayuqtiit

Haamlitkut

Haamlitkut Nunavunmi nunallaani aatjikkiiktunik havaqaqtut ahinit taimaa havaktauyakhanik haarivlugit, ukunatut imiktarnirmut, anaqtautininik naaptirivlutik, hulilukaaqtittivlutik inuuhiriknirmullu havaarivlugit. Ukuat kavamaliqitjutingit pihimayut ukuninga Miiyaa, Haamlitkut Katimayit, Atannguyat, Pinagaiyarniarnirmut Havaktuut, aallallu katimayit.

Aviktuqhimayuni Inuit Katimayit

Piqaqtut pingahunik Aviktuqhimayuni Inuit Katimayit (RIA) Nunavunmi – Kitikmeot; Kivalliq unalu Qikiqtaani. Tanmaita havaariyangit piyumayanginnik Inuit taaffumunga anqiatigiigut nunataarutinut. Ilihimalugu kitu RIA-kut ihuariakhaa havaqatigiyaami naunaitut aviktuqhimaviit pihimangmata nunauyanut. Tamangmikni RIA-kuni piqaqtut ingungnik ikayuqtaqtunik ilingnik;

- Nunat, Pivikhat, ukuatlu/ Avatiliqiyiluuniit
- Nunallaani Ikayuqtiit
- Nunallaani Nunat Ikayuqtukhat Katimayillu ukuatlu / ukuatluuniit Nunallaani Nunataarutiqaqtunut Katimayit

Annguhiqiyitkut

Ukuat katimayit munariyangit annguniaqtit piyumayanginnik havaarivlugillu naunaikhimayut huratjanut munaritjutikhanut havaktakhainik.

Nanminiqaqtunut

Ukunatut Kapanitkut Kuapatkullu Niuvvaaviit, nunallaami aullaqtipqaiyit, aallalluuniit niuvvaaviit tahapkuningalu havakpaktunut.

HAVAQATIGIGUTILUTIK NUNALLAAMI

Havaqatigilugit ukuat Nunavunmi nunallaanginnik qilamik aullaqtilihaarutinginnut. Ihuarhailutik tikittumayangnut ukuatlu nunallaami paanariyangit naguutqiyauyuq naguuyumik havaktauyaanginni. Unalu, tahapkuninga qauyihaitjutikhanik naunaikpiaklugit ihuatqiyauyuq naguuyumik havaktauyaanginni mikhilaaqlugulu “qauyihaiyunut unagunnaittumik.”

Naunairiiklugit tikittumayangnut

Naunaiklugit huliniaqtangnut qanuqlu qauyihaitjutikhatit munariyauniariakhanginnut ihuaqtumik naguuyumiklu havaktautikhainut pilutik.

Ihuarhilugit tikittumayat apiqhuutigilugit:

NAGUUYUT ILIHIMAYAANGINNI:

Qauyihaitjutikhaq naunaittumik piyakhanik piqaqtughauyuq havaqatigiillaqhimaittumik ahinungaulimaittuq.

- Qanuq takuyumavigit havaqatigiigutiti nunallaami itjuhikhainut?
- Hunik ayuiqniaqqit nunallaamit ikayuutikhangnik ihumaliurutikhanut pitjutigiyangnik havaktangnut?
- Hunik aallat nunallaami katimayiit kangkihimagayughauvat hulilukaarutigiyangnik?

- Qanuq ilihimaniaqqit qauyihaitjutit ihuaqtumik havaktauhimayaaqhangnik?

Kiutjutigigupkit apiqhuutit tuglia havaqatigilugit nunallaami paanariiktut ihuarhaqlugit tikittumayatit.

- Naunaiklugu hunik nunallaami paanariiktut piyumayaaqhainik qauyihaitjutingnut hulilukaarutininik;
- Naunaiklugit hunik piyumayaaqhainut RIA-kut unalu Nunavunmi Kanugilivalianikkut illituhaiyiiplutik Katimayiit piqariakhainut qauyihaitjutingnut hulilukaarutainut;
- Angiruffi tikittumayaffingnut, titiraqlugit. Kangikhinnaqtumik pilugit, ihuaqtumik havaktauyangnut piyumayanginnut.

Qauyihaitjutinut hulilukaarutikhat piqaqtughauyut uqaqvikhaarutikhanik nunallaanut. Una utiffaarutiginnariaqaqtuq tuhaqtiffaaqlugit nutaanik nunallaamut havaktauyamut nutaamulluuniit havaktanginnut, imaaluuniit uniffaarutigilugu nunallaamut naunaiklugu qanuq naunaitkutingit piyatit tahapkunanga atuqtauhimagiakhainut ihumaliurutingnut.

NAUNAIKLUKU PULAAFFAARUTIKHAMUT

Atuinnariaqaqtutit aallatqiinik pitjutikhanik, aallatqiit atuqlugit, uqaqvigilugit inuit Nunavunmi nunallaani. Hivulikmik, ilihimalugit kitkut uqaqviginiaqtatit kangikhilugulu huuq qauihaitjutigiyatit naunairianginni ihuatqiyaniq atuqtakhangnik.

Hamma atuinnarialgit:

- Nunallaami naalautikkut Tiiviikullu inungnut tuhaqtittitjutikhanut;
- Nunallaami naalautikkut hivayautikkut uqaqtitlugit tuhaayaami hivayaktinik kiulugillu apiqhuutainik;
- Tautuktipkailutik Naunaitkutanik Katitirilutik – havaktiqalutik takuyakturvikhami naunaitkutat katitirlugit kangikhitjutigiinnarialik havaktangnut;
- Nirivikmi ikpatimi pulaaqattaklutik – katimaqatigilugit inuit ilaqatigiiktulluuniit uqainnarlutik;
- Katimaqatigilugit havakviuyunik katimayinnikluuniit naunaittitlugit uqarilugitluuniit pitjutiginaqtunik;
- Uqariyauyakanut katimatjutit – Pilutik naunaikhilutik uqarilugillu ihumagiyaayunik;
- Kitunut pulaaqvikhait – naunaittitlugit inuit atuqtauhimayanut havaktautjutainut havaktauyakhamut;

- “Hanikpaniitlutik” aullaqalutik – Ikayuutaayut aatjikkiiklugit hakugikniinnik ilingnit nunallaamiutanullu kangikhihimayunut; unalu,
- Inungnik katimapkailutik – Havaqatigiiklutik naunaikhilutik naunaitkutakhanik aallatqiinut havakviuyunut katimayinutluuniit inungnullu.

Aallat ihumagiyaqhat pulaaqniaruffi:

- Niuviklutit kaapiturianginni tiiturianginiluuniit katimanahuaruffi naguuyuuq. Imaalu “nairpkaklugit” uqaqatigiigianginni ihuaqtuq havaqatigiiknirmut.
- Akiliuhiarmi q ilaayunut qauihaiyuni ayungnaqhivaktuq. Ihuatqiyayuuq apiqhuutigilugu qilamik upalungaiyaktitlutit apirilugillu nunallaamiutat atuqpagainut nunallaamingni.
- Ihuariakhaanut ilaupkaklugit nunallaani ihumagihuiqlugu. Inuit hulilukaanginnaqmata imaalu katimaqatigivlutit huliyakhamingnik pihimaittumik. Ihumagilugit piyaghainut upalungaiyaliruvit, tunihilutit ihuaqtunik naunaitkutakhanik, kiulugillu apiqhuutainik.
- Ilihimalutit hulilukaarutit ilaani ahitqutpaktut pinahuaqtangnut. Hilaklulikpaktuq ilaani ihuirutivlutik upalungaiyautingnut. Hila naguukpallu ilaani inuit aullaalikpaktut

NAGUUYUT ILIHIMAYAANGINNI:

Apirilugu nunallaamiutaq uqaqvigivaktat /havakti ihuaqtumik kagugu pulaariami nunallaanut. Ihumagilugit inuit hanikpaniinarutainut, kakugulu aallat qauihainiariakhainut, Kakugulu nunallaami hulilukaarutikhainut, ukunatut quviahuutigiyakhanut, iluvikhiniaqtunut, unalu bingo-niaqtuni unuktumi naunaiklugit.

annuniaqhutik. Ayuqhautigiyayuuq nunallaami ilaani katimalimairutigivagaat. Ukuat hulilukaarutit ihuarhilimatit – utaqqillaklutit. Kangikhitjutit ihuaqtuq takuyayaanganu havaqatigiigumavlutit nunallaamiutanut.

UQAQATIGIINGNIRMUT

Tatja nunallaamiutangni iliruvit ihuaqtumik uqarumaniagtutit. Puiguktailugu, naguuyumik uqaqatigiiknirmut naalaktughayutit uqaqlutitlu.

NAGUUYUT ILIHIMAYAANGINNI:

*litirilugu nunallaat
atauhiqmik uqaqpaktut
nipimingnik – aallatkiit
katimayit aallanik
ihumayuqaqtut
havaktangnut.
Ihumagilugit
aallatqitjutingit
tuhaalugit uqaqtanginnik
tamainnit.*

Ihumagiyakhatit:

- Ililugit tautuktittiyangnut naunaitkutit tuhaqtittiyangnut piyumayanginnik ikangikhitjutigiyumavlugillu;
- Naunaittittilutit qauyihaitjutikhangnik. Kangikhipkaiyutit naunaitkutanik inungnut, uqaqtanginiklu pivlutit. Ilaupkangitatit ihumaliurutikhangnut;
- Uqaqlutit naunaingnaqtumik, pihuiqlugit havakvikyuanit ayuqnaqtullu uqarihuiklugit kihimi ihuaqtut naunaittullu uqarilugit;

- Tuyuklugit Qablunaatuqhimayunik titirqanik nunallaamut tikitinnatit;
- Amihut inirniqhat uqalimaittut Qablunaatut, amihunik tunihittaagtut. BTikitinnatit nunallaamut, uqaqtuiyughanik pilutit ikayuurianginni katimatjutigiyangnut;
- Apiqihuiqlutit nunallaamu tuqarumayainnut, taimaatauk katimatjutikhaanut tamainnut uqarilugu havaktautjutikhangnik;
- Aatjikkiiklugit tuhaqtitjutigiyatit atauhiqmut katimayiyunut imaalu/nunallamulluuniit aippanut;
- Ilihimalugit aallanik takuvagainnut. Ihumagilugit qanuq aallangayut pitjutauniaqriakhainut ihumagiyayanut kangiqhahalimnaitangnut;
- Uqaruiqlutit piniaqtangnik pilimaitkuvit havaarilugit;
- Naunaihaklugu inungnik ihumagilihakkuvit havaamingnut piyunik tuhaahimaittumik tuhaayaqharalunagnik qanuq uqaqnahugitamangnik.

AMIRINIKKUT

Ilaani nunalaani qauyihaitjutingni, ayuqnaqtut pitjutingit uqaqtauniaqtut.

Upalungaiqhimalutit pitjutiginiaqtangnut:

- Pitjutaa aallangayunik pitjutinut uyaraqhiurnirmut;
- avatingni havakvingmiluuniit ihuittumik pitjutit;
- Kangikhitjutit piniaqtaamingnik uqaqqaahutik pihimaitanik;
- Aallatqiinik ihumagiyaainnik;
- Qauyihaitjutimut unaguktunik.

Hunat pittaaqtatit:

- Naalakhimmaaqlutit, kiuhimmaaqlugit apiqhuutit naunairianginni ihumagiyaayunik;
- Naunaiklugu humi kangikhihimayanginnik talvangu havaliklutit – angiqatigiigut ihumagiyaayamut ihuaqtumik uqaqatigiigutiginiaqtait qanuq havaktauyaangani ihumagiyaayamut;
- Ihuarilugit aallanguqtirutit nunakyuami takuvagainut inuuhirmilu atuqpagainut;
- Ihuaqtumik unniffaaqlutit nunallaamut, ayuqnaraluaqtitlugit ihumagiyaainnik;
- Ihumagilugu qaitquiniarutikhangnut ihuaqtumut aallamik pingahuanik uqaqvikhangnut.

Havaarilugit ayuqnaqtut ihumagiyaayut ayungnaitqiyak ilvit pigupkit qilamik pitinnagit. Ilihimalugu ihuaqtumik havakpaktangnut ihuarivlugit pitjutauniaqtuq naguuyumik tunngavikhamik pivaktangnik havaqatigiikpakhuhi.

Una naunaitkutikhaq titiraqhimayuq naunaikhiyangit qanuq qauyihaitjutikhanik nunallaanut Nunavunmi. Taiguaffaaqlugit tamaat Malitakhat ukununga Nunallaani Qauyihainirmut tahapkununga Uyaraqhiurnirmut Uyaraqhiuqtinullu naunaikhitjutiginiaqtatit

aallangayunik
pitjutainik,
kihimi

naunaitkutakhat
ihuaqtunik piyaxhanik nunallaanut
qauyihaitjutikhanut.

NAGUUYUT ILIHIMAYAANGINNI:

*Qauyihainiq
ikayuutaunginnaungittuq
havaktangnut.
Ihuaqtunik pilugit
upalungaiqhimalutillu
kiuyaangni ayuqnaqtunut
apiqhuutinut.*

